

Hoeveel potentie tot buurtparticipatie in Amsterdam?

Met een terugtrekkende overheid die niet meer alle zorg kan en wil dragen, doet men steeds meer een beroep op de verantwoordelijkheid van de burgers. Uit onderzoek onder Amsterdammers¹ blijkt dat verschillende groepen bewoners bereid zijn tot verschillende vormen van (buurt)participatie. Zo zijn lager opgeleiden en wat oudere Amsterdammers bijvoorbeeld relatief vaak bereid tot zorgen en sociale controle, terwijl hoger opgeleiden en wat jongere Amsterdammers vaker iets zien in bewonersinitiatieven en de deeleconomie. Resultaat hiervan is dat diverse vormen van participatie meer of minder goed zullen gedijen in de verschillende Amsterdamse stadsdelen.

Met een terugtrekkende overheid die niet meer alle zorg kan en wil dragen, doet men steeds meer een beroep op de verantwoordelijkheid van de burgers. Zo verwacht men bijvoorbeeld dat burgers bijdragen aan de veiligheid op straat (bijvoorbeeld Burgernet) en in de zorg voor familie en vrienden (mantelzorg). Onderzoek van het SCP wijst uit dat op 24 van 32 onderscheiden domeinen tussen 1990 en 2012 meer eigen verantwoordelijkheid voor de burger is gekomen². De verantwoordelijkheid is bijvoorbeeld toegenomen bij het vinden van werk, de veiligheid algemeen en cultuur zoals kunst.

Bereidheid tot zorgen, bijdragen aan schoon en heel en sociale controle

De vraag die opkomt, is in welke mate Amsterdamse bewoners reeds verantwoordelijkheid nemen of bereid zijn deze verantwoordelijkheid te nemen. Dit hebben we allereerst in kaart gebracht met stellingen uit het recent door het NIPO uitgevoerde landelijk onderzoek naar de participatiesamenleving.³

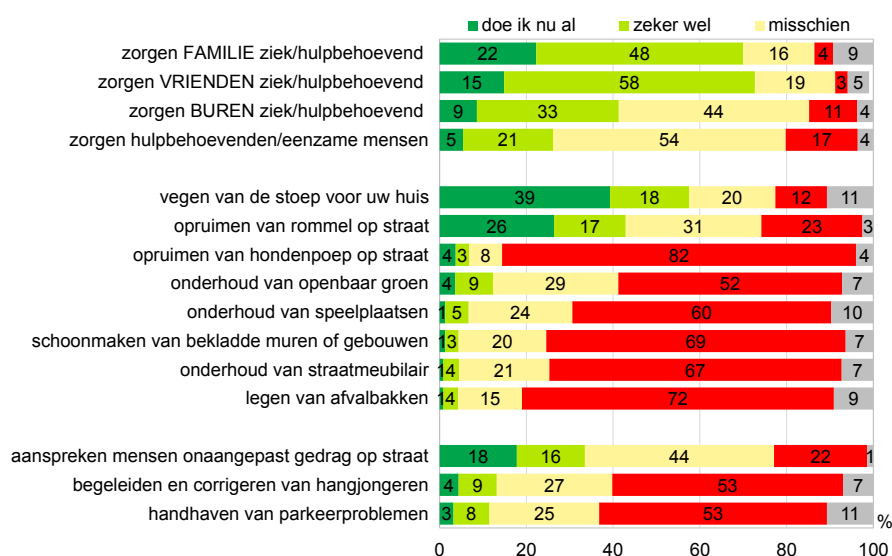
Figuur 1 laat zien dat Amsterdammers vooral bereid zijn tot het zorgen voor anderen en dan met name voor familie en vrienden. Tot het bijdragen aan schoon en heel in de omgeving is men minder bereid. Tot het uitoefenen van sociale controle is men vooral bereid wanneer het het aanspreken van mensen met onaangepast gedrag op straat betreft.

¹ 951 Amsterdammers hebben deelgenomen: 864 uit het O+S panel en 87 face to face. De dataset is gewogen op leeftijd, herkomst en stadsdeel in verband met representativiteit (maximale weegfactor 3).

² *Een beroep op de burger. Minder verzorgingsstaat, meer eigen verantwoordelijkheid? Sociaal en Cultureel Rapport 2012*, Besprekingsartikel van SCP rapport Een beroep op de burger, Hans Boutellier, Mens en Maatschappij 88, 3: 324-329.

³ 13 van de 14 van de NIPOstellingen hebben wij aan Amsterdammers voorgelegd. De stelling over zorgen voor burens en of vrienden hebben wij vanwege het grote inhoudelijke verschil gesplitst in twee afzonderlijke stellingen.

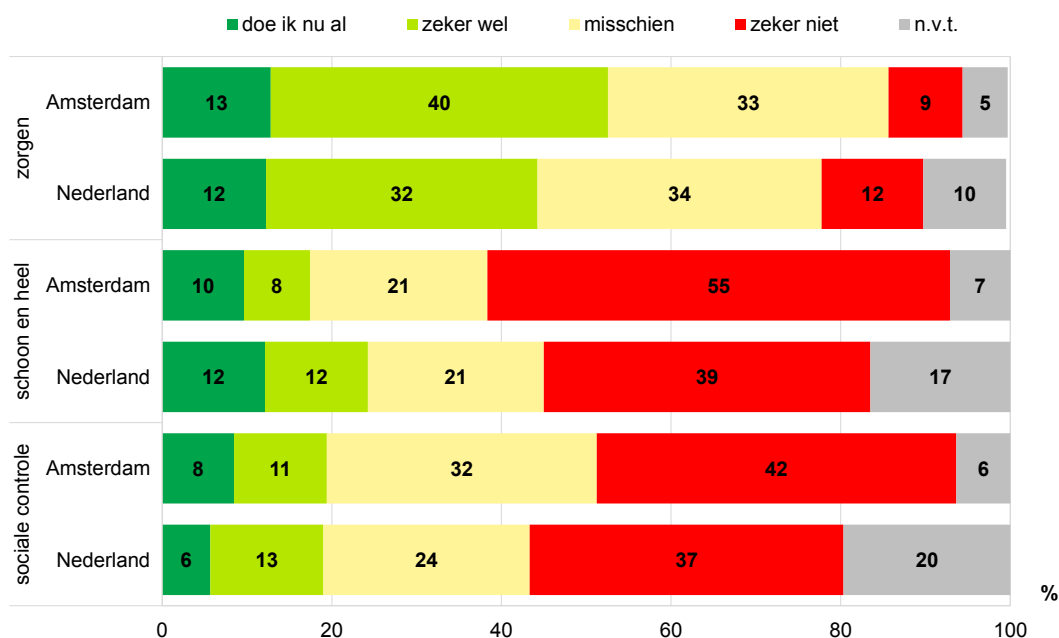
Figuur 1 Bereidheid tot participatie zorgen, schoon en heel en sociale controle in Amsterdam

Amsterdam in vergelijking tot Nederland

Vergeleken met Nederlanders zijn Amsterdammers iets meer bereid tot het zorgen voor familie, burens en bekenden (zie figuur 2). De verschillen zijn echter klein.

Figuur 2 Bereidheid tot participatie zorgen, schoon en heel en sociale controle in Amsterdam versus Nederland (gemiddelden op onderliggende stellingen NIPO)

Amsterdammers zijn juist wat minder bereid tot het bijdragen aan schoon en heel in de openbare ruimte. Meer dan de helft ziet dit zeker niet zitten (tegen 39% van de Nederlanders). Ten slotte zijn Amsterdammers ongeveer vaak als Nederlanders bereid tot sociale controle in de buurt (19% doet dit al of is daar zeker toe bereid). Een wat groter

deel is daar zeker niet toe bereid (42 versus 37%). Dit verschil ontstaat vooral door de grotere categorie 'niet van toepassing' in Nederland. Vooral bij het begeleiden en corrigeren van hangjongeren geven Nederlanders relatief vaak aan dat dit niet van toepassing is.

Wanneer we naar het profiel kijken van de Amsterdammers die bereid zijn bij te dragen aan zorgen, schoon en heel en sociale controle blijken bepaalde Amsterdammers hiertoe iets meer bereid te zijn dan andere Amsterdammers:

- Surinaamse en Marokkaanse Amsterdammers⁴,
- Amsterdammers met een relatief lage opleiding³,
- 35+ ers,
- Amsterdammers met kinderen,
- Amsterdammers die niet zo actief zijn op social media.

Uitbreiding op NIPO onderzoek

Het NIPO heeft de wat meer traditionele vormen van buurtparticipatie in kaart gebracht. In aansluiting hierop is O+S nagegaan in welke mate Amsterdammers reeds actief zijn of bereid zijn tot deelname aan buurtactiviteiten, vrijwilligerswerk los van de buurt, deelname aan buurtinitiatieven en de deeleconomie.

Figuur 3 Groepen Amsterdammers die relatief vaak actief zijn in of bereid zijn tot (buurt)participatie

		opleiding	herkomst	leeftijd	m/v	huishoud-samenstelling	belangrijkste bezigheid	social media
NIPO onderzoek	Schoon en heel	laag	Surinaams Marokkaans	35+	---	Amsterdammers met kinderen	---	minder actief
	Sociale controle	laag midden	Surinaams Marokkaans	35+	m	Amsterdammers met kinderen	werkloos	---
	Zorgen	laag	Surinaams Marokkaans	35+	v	Amsterdammers met kinderen	ZZP/freelancer werkloos/ AOW	minder actief
verbreiding O+S	Vrijwilligerswerk los van de buurt	midden hoog	Surinaams Westerse all.	50+	---	2 volwassenen zonder kinderen	ZZP/freelancer werkloos vrijwilligerswerk	---
	Deelname buurtactiviteiten	laag hoog	Westerse all. autochtonen	35+	---	Amsterdammers met kinderen	ZZP/freelancer werkloos vrijwilligerswerk	meer actief
	Kennis en deelname bewonersinitiatieven	hoog	Westerse all. autochtonen	18-34 65+	v	2 volwassenen met kinderen	ZZP/freelancer onderwijs volgend	meer actief
	Kennis en deelname initiatieven delen goederen	hoog	Westerse all. autochtonen	18-34	v	2 volwassenen met en zonder kinderen	onderwijs volgend	meer actief

--- is geen significante verschillen

⁴ Deze groepen Amsterdammers hebben wel relatief vaak face to face (in plaats van online) aan het onderzoek deelgenomen. Dit kan een iets grotere mate van sociaal wenselijke antwoorden tot gevolg hebben gehad. Hetzelfde geldt echter ook voor Turkse Amsterdammers en daar zien we niet dat ze vaker aangeven dat ze participeren.

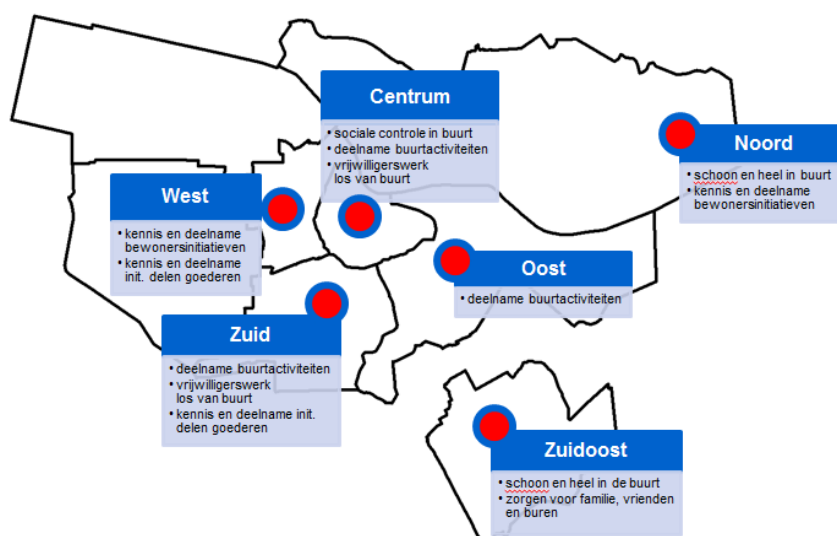
Deelname aan buurtactiviteiten, kennis en deelname van/aan bewonersinitiatieven en kennis en deelname van/aan initiatieven tot het delen van goederen (deeleconomie) trekken een ander type Amsterdammers aan dan de wat traditionelere participatievormen die in de NIPO stellingen onderzocht worden. Dit is vooral het geval bij de bewonersinitiatieven en de activiteiten omtrent de deeleconomie. De volgende groepen Amsterdammers zijn hier relatief vaak toe bereid:

- Westers allochtone Amsterdammers en autochtonen,
- Amsterdammers met een relatief hoge opleiding,
- 18-34 jarigen,
- Amsterdammers met kinderen,
- vrouwen,
- ZZZP-ers/freelancers, onderwijs volgend en
- Amsterdammers die niet wel actief zijn op social media.

Verschillen tussen stadsdelen

In sommige stadsdelen zijn bewoners relatief vaak (dus in vergelijking tot andere stadsdelen) bereid tot participatie. In stadsdeel Centrum zijn de bewoners meer dan in andere stadsdelen bereid tot sociale controle, deelname buurtactiviteiten en vrijwilligerswerk los tot de buurt. In stadsdeel Noord is er relatief vaak bereidheid tot bijdragen aan schoon en heel in de buurt en is er relatief veel kennis en deelname aan buurtinitiatieven. In stadsdeel Oost is er relatief vaak deelname aan buurtactiviteiten. In stadsdeel West heeft men meer kennis en is meer bereid tot deelname aan bewonersinitiatieven en het delen van goederen dan in de andere stadsdelen. In stadsdeel Zuid is er relatief vaak deelname aan buurtactiviteiten, vrijwilligerswerk in los van de buurt en is er relatief veel kennis en deelname aan het delen van goederen. Stadsdeel Zuidoost wordt gekenmerkt door relatief veel bijdrage aan schoon en heel in de buurt en het zorgen voor familie, bekenden en burens. Stadsdeel Nieuw-West komt op geen enkele vorm van participatie positiever uit de bus dan de andere zes stadsdelen.

Figuur 4 Waar in verhouding tot andere stadsdelen relatief veel animo voor participatie is

Participatie met bekenden en onbekenden, typologieën Hilhorst en van der Lans

Hilhorst en Van der Lans en hebben in hun boek 'Sociaal doe-het-zelven' (2013) vier verschillende vormen van participatie onderscheiden:

1. acties met bekenden, voor elkaar, zoals een ouderparticipatiecreche
2. acties met bekenden, voor anderen, zoals een eigen kracht conferentie
3. acties met onbekenden, voor elkaar, zoals crowdfunding
4. acties met onbekenden, voor anderen, zoals het doneren van geld

In het onderzoek onder Amsterdammers hebben we elke vorm geoperationaliseerd door twee acties of projecten aan de respondenten voor te leggen, zie figuur 5.

Figuur 5 Operationalisatie participatie met wie, voor wie (typologieën Hilhorst en van der Lans)

	voor elkaar	voor anderen
met bekenden	ouderwoongroepen ouderparticipatie- creche	inzamelingsactie (Alpe d'HuZes) eigen kracht conferentie
met onbekenden	crowdfunding gezamenlijk goederen aanschaffen	geld doneren Burgernet

Figuur 6 Participatie met wie, voor wie (typologieën Hilhorst en van der Lans)

	voor elkaar	voor anderen
met bekenden	41%	51%
met onbekenden	60%	65%

Amsterdammers blijken vooral bereid tot het hulp bieden aan anderen met onbekenden (gemiddeld 65%), vooral het aandeel bewoners dat geld doneert ligt hoog. Met onbekenden voor elkaar, daar zien de Amsterdammers ook vaak wat in (60% heeft het

ooit gedaan of ziet er wel wat in). Minder positief is men over de acties die met bekenden worden ondernomen. Met bekenden voor elkaar trekt de minste Amsterdammers aan (41%). Dit zou overigens ook veroorzaakt kunnen worden doordat deze twee acties twee specifieke groepen betreffen: ouderen en ouders. Het aandeel 'weet ik niet' is ook relatief hoog bij deze acties: 33 en 29%.

Bekendheid initiatieven deeleconomie

Tenslotte kijken we nog even naar de bekendheid met verschillende initiatieven op het gebied van deeleconomie, zoals Thuisafgehaald (waar burens gerechten van elkaar kunnen kopen) en Peerby (waar je producten zoals een boor aan/van burens kunt (uit)lenen). De bekendheid met deze vormen van deeleconomie is nog vrij beperkt in Amsterdam. Van de Amsterdammers kent 25% Thuisafgehaald. De andere initiatieven zijn bij 2-12% van de Amsterdammers bekend. Zoals eerder gesteld zijn het vooral hoog opgeleiden, autochtone en westerse allochtone Amsterdammers en jongeren die actief zijn of kennis hebben in vormen van deeleconomie. Zij vormen de voorhoede als het gaat om deze nieuwe vorm van burgerparticipatie.

Figuur 7 Bekendheid met initiatieven deeleconomie (procenten)

